

Studiestøttens kjøpekraft 2026

Rapport nr. 25-2026
7. august 2026

SØA

Samfunns-
økonomisk
Analyse

Rapport nr. 25-2006
fra Samfunnsøkonomisk Analyse AS

ISBN-nummer:	978-82-8395-312-1
Oppdragsgiver:	Akademikerne
Forsidefoto:	ChatGPT
Tilgjengelighet:	Offentlig
Dato for ferdigstilling:	07.08.2026
Forfattere:	Emil Cappelen Bjøru, Mathias Iversen, Tyra Merker
Kvalitetssikrer:	Bjørn Gran

Borggata 2B
N-0650 Oslo
Org.nr.: 911 737 752
post@samfunnsokonomisk-analyse.no

Forord

Studiestøtten er en sentral del av den norske utdannings- og velferdsmodellen. Den skal bidra til at økonomi i minst mulig grad begrenser muligheten til å ta høyere utdanning. De siste årene har studentøkonomi fått økt oppmerksomhet, blant annet fordi mange studenter opplever at støtten ikke strekker til i møte med økte levekostnader. I denne rapporten undersøker vi hvordan studiestøttens kjøpekraft har utviklet seg over tid, og hvilke forhold som kan forklare endringer i studentenes økonomiske handlingsrom.

Rapporten er utarbeidet på oppdrag for Akademikerne, og er i hovedsak en oppdatering av rapporten vår fra 2024. Formålet med oppdraget har vært å oppdatere tall og beregninger med data fra de siste årene. Videre har det i 2025 blitt stortingsflertall for å knytte studiestøtten til grunnbeløpet i folketrygden. Imidlertid er ikke nivået fastsatt. Vi ønsker derfor å synliggjøre forskjellene mellom ulike veivalg.

Vi vil takke alle som har bidratt med innspill underveis i arbeidet. Det gjelder både oppdragsgiver og teamet som har arbeidet med rapporten. Sistnevnte har gjennom analyser, diskusjoner og kvalitetssikring bidratt til sluttresultatet.

Oslo, 7. august 2026

Tyra Merker
Prosjektleder

Samfunnsøkonomisk Analyse AS

Sammendrag

Studiestøtten fra Lånekassen er et velferdstiltak for å skape likere muligheter til å ta utdanning, uavhengig av bakgrunn, samt tilrettelegge for at studenter kan fokusere mer på studier og mindre på jobb i studietiden. I de senere årene har mange studenter opplevd en dårligere økonomi, og undersøkelser av studentenes levevilkår, fra både SSB og Tekna, viser at det er mange studenter som sliter med å få endene til å møtes.

Basisstøtten fra Lånekassen fastsettes i budsjettforhandlinger på Stortinget, og har historisk blitt endret i takt med de forventede konsumprisene for det kommende året. At studentene til tross for dette opplever at det er strammere økonomisk, kan ha flere forklaringer. En av forklaringene er at studentene har brukt en større andel av inntekten (sammenliknet med gjennomsnittet i befolkningen) på utgiftsposter med relativt høy prisvekst. Med andre ord, så har studentenes samlede utgifter hatt en høyere prisvekst enn de samlede utgiftene til gjennomsnittet i befolkningen (som måles ved KPI). Når basisstøtten (inntekt) har vokst i takt med KPI, mens utgiftene har vokst raskere, innebærer dette at kjøpekraften til basisstøtten har blitt redusert. Våre beregninger viser at studentene ikke lenger har råd til å kjøpe det de kjøpte tidligere, med mindre de jobber flere timer per uke enn tidligere.

Bokostnader er en utgift som ser ut til å være ulikt vektet blant studenter og i konsumprisindeksen. 78 prosent av respondentene i Teknas studentundersøkelse 2023 sa at mer enn halvparten av studiestøtten deres gikk til husleie. I konsumprisindeksen har vekten til disse utgiftene ligget mellom 21-31 prosent siden 2000. Det er også rimelig å anta at studenter har større utgifter til utdanning enn gjennomsnittet i befolkningen. Videre har både boutgifter og utgifter til utdanning har økt mer enn konsumprisindeksen. I perioden 2002–2025 har konsumprisindeksen i snitt økt med 2,4 prosent pr. år, mens utgifter til bolig, lys og brensel har økt med 3,1 prosent pr. år. Utgifter til utdanning i snitt har økt med 3,6 prosent pr. år i samme periode. Leiekostnadene i de typiske studentbyene har hatt en enda større vekst, eksempelvis i Oslo (der nesten en tredjedel av studentene studerer) har prisene økt 5,4-5,7 prosent i snitt pr. år.

Vi har sammenlignet utvikling i basisstøtten og nødvendige utgifter for ulike studentprofiler, basert på antall individer som bor sammen og hvor i landet man bor. Vi lagt SIFOs referansebudsjett til grunn for å beregne nødvendige utgifter, fordelt på individ- og husholdningsspesifikke utgifter. Dette er et nøkternt budsjett som for eksempel ikke inkluderer alkohol og «uteliv». Uansett bosituasjon så har andelen av totale utgifter som dekkes av basisstøtten blitt redusert i perioden 2002–2025. I 2002 dekket basisstøtten i større grad det nødvendige budsjettet i alle eksemplene med unntak av studenter som bodde alene (hvor den dekket ca. 70-75 prosent). I 2025 dekket støtten mellom 7 og 12 prosentpoeng mindre av utgiftene, sammenlignet med 2002.

At basisstøtten dekker en mindre del av de faktiske kostnadene, kan ha flere negative effekter. Når en må dekke mer av utgiftene selv, vil de rent økonomiske insentivene til å studere reduseres. Mange studenter vil måtte jobbe mer parallelt med studiene, dersom basisstøtten gir lavere kjøpekraft. Denne tiden må tas fra studietid, fritid eller begge deler. Hvis arbeidstiden går ut over studietiden kan det være en utfordring både for den enkelte og samfunnet. I verste fall kan det gå utover studentenes progresjon og læringsutbytte.

Akademikerne har et uttalt ønske om å knytte basisstøtten til grunnbeløpet i folketrygden i form av å utgjøre 1,5G. For de eksemplene som vi har sett på ville en basisstøtte på 1,5G i perioden 2002-2025 tidvis gi en økt dekning av de budsjetterte kostnadene for studentene, samtidig som dekningen hadde vært omtrent den samme i 2025 som i 2002. For to studenter som deler en bolig med to rom ville dekningen i 2025 ligget mellom 88 prosent (Oslo og Bærum) og 99 prosent (Stavanger). Dette er en vesentlig forskjell fra faktisk dekning i 2025 som var på 77 prosent i Oslo og 86 prosent i Stavanger. Vi har beregnet at en økning av basisstøtten i takt med grunnbeløpet ville økt netto utgifter rapportert til statsregnskapet med 1,0-5,8 milliarder kroner pr år, hvis støtten hele tiden hadde vært knyttet til 1,5G. Hvis endringen skjer nå, vil kun utgiftene endre seg de første årene med anslagsvis 9,5 milliarder kroner, mens inntektene vil øke etter hvert som de høyere lånene blir tilbakebetalt.

Innhold

Forord	I
Sammendrag	II
1 Dagens situasjon	1
1.1 Lånekassen – en del av velferdsstaten	1
1.2 Studiestøtten dekker ikke det samme lenger	3
2 Beregninger av basisstøttens dekning av utgifter	7
2.1 SIFOs referansebudsjett	7
2.1.1 Individspesifikke utgifter	8
2.1.2 Husholdningsspesifikke utgifter	9
2.2 Bokostnader	10
2.3 Resultater	11
3 Hva vil og kan skje fremover?	15
3.1 Finansiering av studier	15
3.2 Knytting av basisstøtten til grunnbeløpet	18
3.2.1 Endringer for studentene	19
3.2.2 Endringer for Lånekassen	21
4 Referanser	24

1 Dagens situasjon

1.1 Lånekassen – en del av velferdsstaten

Som en del av velferdsstaten ble Statens lånekasse for utdanning etablert i 1947. Gjennom å tilby lån og stipender til studenter skal denne ordningen skape likere muligheter til å ta utdanning, uavhengig av bakgrunn. I tillegg skal ordningene også tilrettelegge for at de som likevel ville studert selv uten studiestøtte kan fokusere mer på studiene og mindre på jobb i studietiden, og slik gjennomføre studiene på en effektiv måte. Ordningene under Lånekassen gjør det mer attraktivt å studere, slik at det stadig økende kompetansebehovet i det norske samfunnet kan møtes.¹

Lånekassen tilbyr støtte til høyere utdanning og til elever/studenter ved videregående opplæring og lærlinger i yrkesfag. I dag tilbyr Lånekassen flere ulike typer lån og stipender, avhengig av situasjonen og progresjonen til studenten. De aller fleste studenter ved høyere utdanning får kun basislånet fra Lånekassen. Noen får også et lån for betaling av skolepenger. I tillegg finnes det flere ulike stipender som skolepenge-, utstys-, foreldre-, syke- og språkstipend.² For de fleste studenter som tar høyere utdanning vil det imidlertid være konverteringen av deler av basislånet til stipend som er relevant. I dette notatet ser vi nærmere på basisstøtten, men gjør leser oppmerksom på at det også har vært endringer i type, omfang og forutsetninger for andre former for støtte.

Basisstøtten har over lengre tid bestått av en del lån og en del stipend, men forholdet mellom disse har variert. I studieåret 2002-2003 ble konverteringsordningen innført, hvor 40 prosent av basislånet konvertertes til stipend; 25 prosent ble utbetalt direkte og 15 prosent ble utbetalt ved gjennomført utdanning. Fra og med studieåret 2004-2005 ble hele stipendet betinget av gjennomføring av utdanningen.³ Med gjennomføring av utdanning mentes en konvertering i takt med gjennomføring av studiepoeng, ikke fullføring av en grad. I 2019 ble dette endret til at 15 prosent av basisstøtten konverteres til stipend etter fullført grad⁴, med noen forbehold.⁵

Basisstøtten, som dels kan bli konvertert til stipend, har blitt fastsatt av Stortinget hvert år. Typisk har endringen i størrelsen på basislånet tatt utgangspunkt i forventet konsumprisindeks for det kommende året, med en begrunnelse om å sikre studentene den samme kjøpekraften over tid.⁶ I år

¹ [Lånekassen, Om Lånekassen](#)

² [Forskrift om utdanningsstøtte, Lovdata](#)

³ [St.meld. nr. 7 \(2007-2008\) - Statusrapport for Kvalitetsreformen i høgre utdanning](#)

⁴ [St.meld. nr. 14 \(2020-2021\) – Perspektivmeldingen 2021](#)

⁵ [Lånekassen, Slik fungerer omgjøring](#)

⁶ I dette ligger det forventet utvikling og korrigering for avvik fra tidligere forventninger.

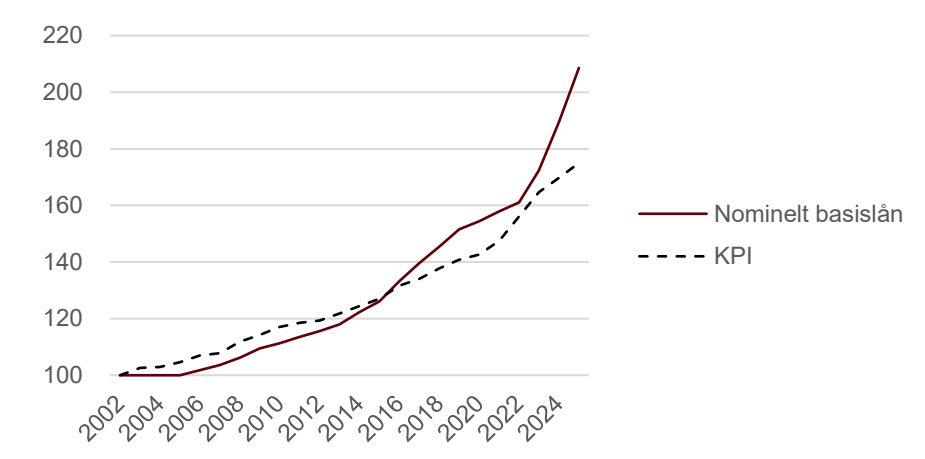
[Prop. 1 S \(2023-2024\), s.217](#)

[Prop. 1 S \(2022-2023\), s. 212](#)

[Prop. 1 S \(2019-2020\), s. 229](#)

hvor forventet vekst i konsumpriser ikke samsvarer med faktisk vekst, har Stortinget valgt å korrigere for dette i neste års beregning av basisstøtten. Figur 1 viser at siden innføringen av konverteringsordningen i studieåret 2002-2003 har basisstøtten og konsumprisene utviklet seg noenlunde likt, men basislånet har vokst noe raskere de siste to årene.

Figur 1 Indekserte nominelle basislån og konsumpriser. 2002-2025. 2002=100

Kilde: Lånekassen, Hovedtall og SSB-tabell o3o14

I 2015 ble det foreslått å øke støtten fra å gjelde for 10 til 11 måneder med studier. Begrunnelsen for forslaget var at 10 måneder med støtte er for lite, og at studenter spesielt i eksamensperiodene har vanskeligheter med å ha inntektsbringende arbeid.⁷ Økningen i støtten ble gradvis innført fram mot statsbudsjettet for 2019-2020, som forklarer den sterkere veksten av basisstøtte i 2015-2019.⁸

I 2025 ble det stortingsflertall for at basisstøtten skal knyttes til grunnbeløpet i folketrygden i løpet av stortingsperioden 2025-2029.⁹ Nivå og tidspunkt for gjennomføring er foreløpig ikke kjent, men overgangen skal sikre studentene minst like stor studiestøtte som i dag. Basislånet for 2026-2027 er NOK 170 368 i året¹⁰, mens grunnbeløpet i folketrygden i mai 2026 var NOK 136 549.¹¹ Dermed er basisstøtten nå 1,25G i året.

Studiestøtten finansieres gjennom tildelinger over statsbudsjettet, under Kunnskapsdepartementets kap. 2410. Finansieringen dekker drift av Lånekassen samt kostnader for utlån og stipend. Lånekassen har samtidig renteinntekter som føres over kap. 5310 og 5617. I 2025 rapporterte Lånekassen en nettokostnad på 17,6 milliarder kroner til bevilgningsregnskapet, jf. Figur 2. Driftsutgiftene utgjør mellom 2,3 og 4,0 prosent av nettotildeling per år. 431 000 personer fikk lån og/eller stipend fra Lånekassen i 2021-2022, hvorav 266 200 fikk det for studier etter videregående.¹²

⁷ [Prop. 122 S \(2015-2016\)](#)

⁸ [Prop. 1 S \(2019-2020\)](#), s. 229, s. 223

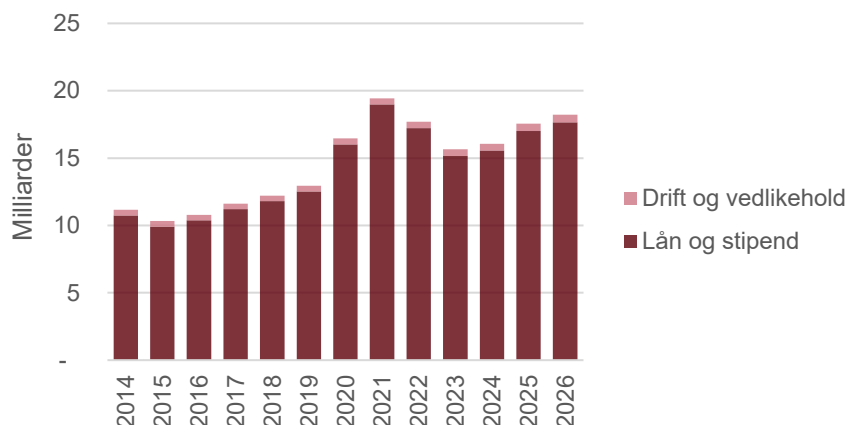
⁹ Se for eksempel denne [nyhetssaken](#).

¹⁰ Se [Lånekassens nettsider](#).

¹¹ Se [regjeringen.no](#).

¹² [Lånekassen, Årsrapport for Lånekassen 2022](#)

Figur 2 Netto nominell tildeling, Lånekassen. 2014-2026

Kilde: DFØ, Bevilgningshistorikk

1.2 Studiestøtten dekker ikke det samme lenger

I de siste årene har oppbygningen av studiestøtten vært et særlig aktuelt tema i samfunnsdebatten. De fleste studenter jobber i noen grad parallelt med studier, og Levekårsundersøkelsen for studenter i 2021 viser at studiestøtten utgjorde en mindre andel av studentenes samlede inntekter enn tidligere.¹³ I undersøkelsen ble det blant annet påpekt at studentene jobber mer fordi de mener at støtten ikke strekker til nødvendige utgifter og for å ha et sosialt studieliv. I Teknas studentundersøkelse for 2023 reflekteres det samme, hvor nær halvparten av studentene sliter i stor/svært stor grad med å få endene til å møtes, en tydelig økning fra 2022.¹⁴ Problemstillingen ble særlig aktuell i 2020, da mange studenter ikke hadde mulighet til å jobbe grunnet restriksjonene som følge av koronapandemien.¹⁵

Det at studentene opplever at det er strammere økonomisk, samtidig som basisstøtten økes i takt med konsumprisene, kan ha flere ulike forklaringer. En forklaring kan være at studentenes forbruksvaner har endret seg over tid, hvor levestandard under studiene har blitt viktigere. I så tilfelle øker studentene inntektene sine for å dekke dette behovet. I litteraturen finner vi lite informasjon om endringer av studentenes forbruksmønster. Det vi finner taler heller for at studentene har et nøkternt forbruk.¹⁶

En annen forklaring er at studentene har en fordeling av utgifter som ikke samsvarer godt med vektingen av ulike varer og tjenester i konsumprisindeksen. Et høyere innslag av utgifter som har hatt en høyere prisvekst enn konsumprisindeksen vil innebære at kjøpekraften til

¹³ Statistisk sentralbyrå, «Studenters levekår 2021 - En levekårsundersøkelse blant studenter i høyere utdanning»

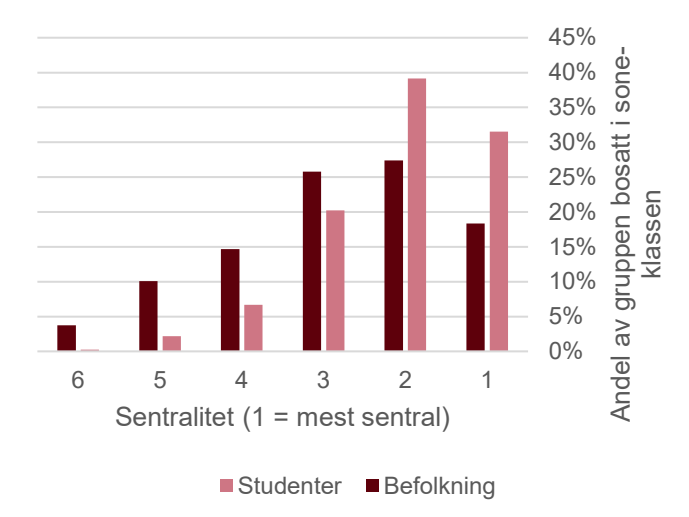
¹⁴ Tekna, Studentundersøkelse 2023

¹⁵ Statistisk sentralbyrå, «Studenter risikerer å miste arbeidsinntekter»

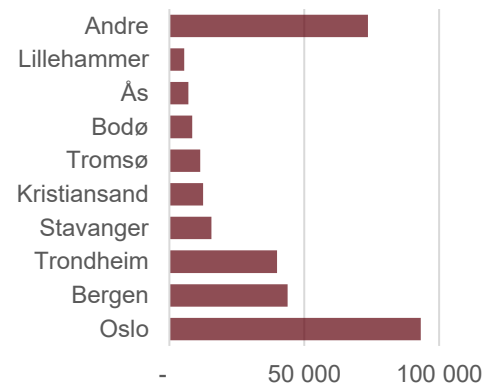
¹⁶ Deriblant Statistisk sentralbyrå, «Studenters levekår 2021 - En levekårsundersøkelse blant studenter i høyere utdanning», 4: «Studentene har lite økonomisk romslighet, og 47 prosent av studentene har ikke råd til å klare en uforutsett utgift på 20 000 kroner»

studiestøtten i praksis har blitt redusert – det de kjøpte i fjor har de ikke lenger råd til. Bokostnader er en utgift som ser ut til å være ulikt vektet blant studenter og i konsumprisindeksen.

Figur 3 Fordeling av befolkning og studenter, etter sentralitet. 1.oktober 2025.

Figur 4 Fordeling av studenter etter skolekommune. 2025

Merknad: Telling for studenter var 1. oktober 2025 etter skole-kommune. Telling for befolkning var inngangen til 4.kvartal 2025 etter bostedskommune. Studenter er antatt å bo i skolekommune eller nabokommune. Sentralitetsindeksen: SSB sin sentralitetsindeks (2023) rangerer kommunene etter sentralitet, på en skala fra 295 (Utsira) til 1 000 (Oslo). Denne grupperer også kommunene i seks sentralitetsklasser, som vist i figuren, fra minst (6) til mest sentral (1).

Kilde: SSB-tabell 11342 og 03814, samt SSB sin Sentralitetsindeks for 2023.

78 prosent av respondentene i Teknas studentundersøkelse 2023 sier at mer enn halvparten av studiestøtten går til husleie. I konsumprisindeksen det året ble disse utgiftene vektet med 24,48 prosent.¹⁷ Dersom en student skal bruke 24,48 prosent av sine inntekter på bokostnader, og samtidig ha studiestøtte som sin hovedinntekt, må bokostnadene ligge på mellom 33 760 og 67 519 kroner for hele 2023.¹⁸ Til sammenligning var den laveste publiserte gjennomsnittlige årlige leien i Leiemarkedsundersøkelsen 2023 på 87 240 kroner for en 1-roms leilighet i tettsteder med 20 000 innbyggere eller mer.¹⁹ Mange studenter bor i kollektiv, og den samme undersøkelsen viser at dersom fem studenter leier en femroms leilighet kan de forvente å betale 34 056 - 59 976 kroner hver per år i husleie.

Gjennomsnittlig leie er sannsynligvis i det øvre prissjiktet for de fleste studentene. Samtidig bor de typisk i de mest sentrale kommunene hvor prisene også er høyere, jf. Figur 3 og Figur 4, som kan gjøre at landsgjennomsnittet igjen virker lavt. I distriktene vil det være tilgang på

¹⁷ Etter ny KPI-metode benyttet av SSB fra 2026 (SSB-tabell 14700) er denne vekten 24,52 prosent.

¹⁸ Basisstøtten i 2023-2024 er på 137 907 kroner. Dersom dette er hovedinntekten til én student innebærer det en total inntekt på mellom 137 907 og 275 814 kroner. 24,48 prosent av dette er på mellom 33 760 og 67 519 kroner.

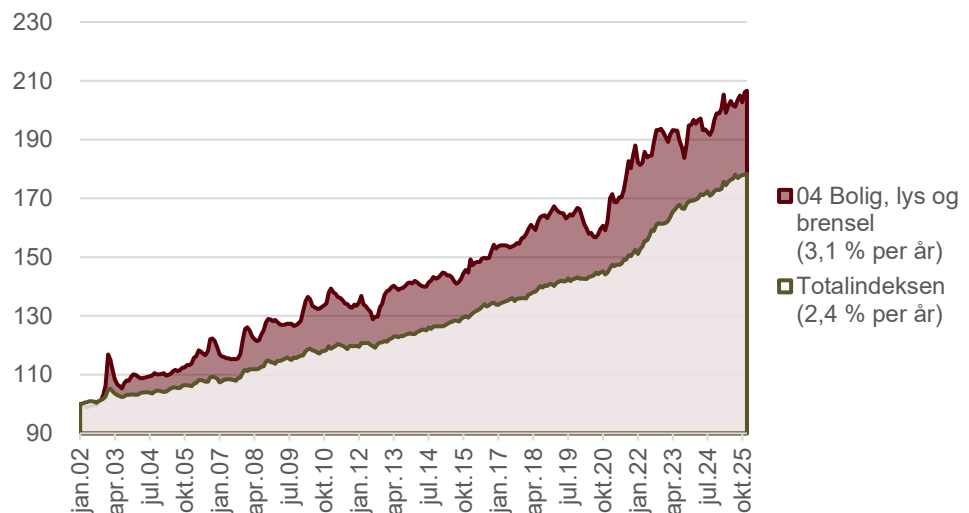
¹⁹ [Statistisk sentralbyrå, SSB-tabell 09895: Leiemarkedsundersøkelsen. Gjennomsnittlig månedlig leie og årlig leie per kvm, etter prissone og antall rom \(kr\) 2012 - 2023.](#)

rimeligere boliger, sett per kvadratmeter, men boligene er ofte større enn i byene, og minimumsleien for én enhet blir følgelig ikke proporsjonalt lavere. Den sentrale bosettingen av studenter skyldes beliggenheten til de store institusjonene for høyere utdanning.

Når vektingen av utgifter i KPI ikke reflekterer den faktiske sammensetningen i studentenes budsjett, vil reguleringen av studiestøtten kunne føre til endret kjøpekraft. Dersom utgiftsposter som utgjør en større andel av studentenes budsjett enn i KPI har høy prisvekst, vil dette redusere studentenes kjøpekraft. Bokostnadene, som etter vår vurdering er undervektet i KPI sammenlignet med studentenes budsjett, har hatt høyere prisvekst enn totalindeksen, jf. Figur 5.

Høye leie- og boligpriser er riktignok ikke en utfordring som er unik for studentene, og vi har ikke til hensikt å adressere prisutviklingen i bolig- og leiemarkedet spesielt, men som en del av forklaringen til at studentene har det trangere økonomisk.

Figur 5 Konsumprisindeks totalt og for «04. Bolig, lys og brensel». Per måned, jan. 2002 – des. 2025.

Kilde: SSB-tabell o3013

Note: Bokostnadene i konsumprisindeksen domineres av betalte husleieutgifter og beregnede alternativkostnad ved husleie for de som eier bolig. I de senere årene har en relativt høy vekst i strømprisene også bidratt mer enn tidligere til veksten i begge indekser. Den gjennomsnittlige årlige veksten er beregnet fra 15.01.2022-15.01.2024. Dette intervallet er valgt for å kunne sammenlikne med prisutvikling i Oslo, der tall kun finnes fram til 2024. Vi bemerker videre at SSB i 2026 har oppdatert KPI til ny standard. Denne oppdateringen har bl.a. som formål å gjøre norsk prisutvikling mer sammenliknbar med andre land. Vi har sammenliknet den relative utviklingen mellom de to totalindeksene (som i liten grad er påvirket av ny beregningsmetode) og kategorien som inneholder boutgifter. Denne figuren ser tilnærmet lik ut for gammel og ny standard. Ettersom basisstøtten i stor grad har fulgt KPI slik KPI var definert den gangen, anser vi det som hensiktsmessig å benytte denne i analysene. Selg om valg at KPI kan påvirke enkelttall i noen grad, har valget imidlertid ikke betydning for våre funn og konklusjoner.

Bokostnadene i KPI er samtidig ikke bare lavere vektet, men tar også utgangspunkt i et annet sett med boliger. Mens studentene primært har måttet forholde seg til boligprisveksten i de mer sentrale strøkene, tar konsumprisindeksen hensyn til prisutviklingen i hele landet. Som et eksempel viser Oslo kommunes statistikkbank at markedsleiepris per kvadratmeter har økt med mellom 2,8 og 4,9 prosent per år i gjennomsnitt i perioden 2002—

2024, avhengig av boligstørrelse og byområde.²⁰ Dette er høyere enn veksten i bokostnadene (Bolig, lys og brensel) i konsumprisindeksen som har vært på 3,1 prosent årlig i samme periode. Over 20 år betyr dette at KPI estimerer en boutgiftsvekst på 84 prosent, mens den i Oslo egentlig var på mellom 75 og 158 prosent.

Konsumprisindeksen består også av andre konsumgrupper som kan ha en annen vektning for studentene, jf. **Feil! Fant ikke referansekilden.** Her er det særlig kostnader til utdanning som studentene kan forventes å bruke en høyere andel av inntekten på enn befolkningen generelt. Utdanningskostnader har hatt en årlig prisvekst 1,2 prosentpoeng høyere enn konsumprisindeksen i perioden 2002-2025. For de andre konsumgruppene er det ikke like tydelig om vektingen kan forventes å avvike. Likefult ser vi at det for alle har vært lavere prisvekst på klær og skotøy, samt post- og teletjenester, mens hotell- og restauranttjenester, samt alkoholholdige drikkevarer og tobakk har hatt en høyere prisvekst. I neste delkapittel søker vi å konkretisere studentbudsjettet og se på utviklingen.

	Vekting, des. 2025	Årlig endring (prosentpoeng) utover KPI- vekst på 2,4 % per år
Totalt	100 %	0,0 %
01 Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	11,7 %	0,2 %
02 Alkoholholdige drikkevarer og tobakk	3,7 %	0,7 %
03 Klær og skotøy	4,5 %	-4,1 %
04 Bolig, lys og brensel	25,3 %	0,6 %
05 Møbler, husholdningsartikler og vedlikehold av innbo	5,8 %	-0,3 %
06 Helsepleie	3,3 %	0,5 %
07 Transport	15,1 %	0,3 %
08 Post- og teletjenester	1,8 %	-2,4 %
09 Kultur og fritid	13,4 %	-0,1 %
10 Utdanning	0,5 %	1,2 %
11 Hotell- og restauranttjenester	6,8 %	1,0 %
12 Andre varer og tjenester	8,1 %	-0,3 %

Kilde: SSB-tabell o3013

Note: Første rad viser vekten til de ulike postene som inngår i beregningen av konsumprisindeksen. De øvrige viser hvor mye mer eller mindre enn samlet KPI (i prosentpoeng), som prisnivået til konsumgruppene har endret seg i tidsperioden 2002M01-2025M12.

²⁰ [Oslo kommune, Statistikkbanken](#)

Markedsleiepris per kvm. varierte mellom 3,1 og 8,6 prosent i årlig prisvekst. Tall for 2025 er ennå ikke publisert. Gjengs leie hadde en prisvekst på 5,6 til 9,3 prosent i perioden 2006-2024.

2 Beregninger av basisstøttens dekning av utgifter

For å konkretisere drøftingen i forrige kapittel ser vi i dette kapittelet på ulike studenteksempler og hvordan deres utvikling har vært. Fremgangsmåten tar utgangspunkt i en tilsvarende tilnærming til den som Norsk studentorganisasjon (NSO) benytter.²¹ Det innebærer å innhente informasjon fra Forbruksforskningsinstituttet SIFO (SIFO) sine referansebudsjett for alminnelige forbruksutgifter.

Dernest legger vi til forventede leiekostnader for de ulike typene studenter, med utgangspunkt i tall fra leiemarkedsundersøkelsen. Til slutt ser vi på hvordan budsjettet varierer geografisk og etter hvor mange som bor sammen.

De skisserte regnestykkene vil aldri treffe helt rett for den enkelte student, og det er det heller ikke meningen at de skal. Formålet er å lage nøkterne budsjetteksempler som en student i stor grad kan kjenne seg igjen i.

2.1 SIFOs referansebudsjett

Det er flere forutsetninger som påvirker de ulike kostnadene i det enkelte budsjett, jf. Tekstboks 1. I våre beregninger tar vi utgangspunkt i følgende forutsetninger om studentene:

- Alder: 20-30 år
- Ikke gravide
- Ett årlig lege- og tannlegebesøk
- Ingen barn
- Ingen biler
- Har et forbruk som er gjennomsnittet for mann og kvinne

Lånekassen gir tilleggsstipend til gravide og studenter med barn (foreldre- og barnestipend). Ettersom formålet med eksempelbudsjettene er å sammenligne utgiftene med basisstøtten, har vi forutsatt at utgifter til graviditet og barn dekkes i sin helhet av Lånekassen og eventuelt andre støtteordninger.

Som i SIFOs referansebudsjett har vi også forutsatt at studentene ikke har behov for mer enn ett årlig lege- og tannlegebesøk.

I tillegg forutsetter vi at studentene ikke eier en bil, og belager seg på bruk av kollektivtrafikken for transport. For de aller fleste studenter vil dette trolig være tilfellet. I 2002 var det 14 prosent av studenthusholdningene som disponerte en bil.²²

²¹ [Norsk studentorganisasjon, Studentøkonomi](#)

²² [Statistisk sentralbyrå, Folke- og boligtellings, studenters bosted og boforhold \(opphørt\)](#)

SIFOs referansebudsjett viser «kostnadene ved å opprettholde et rimelig forbruksnivå for hushold av ulik størrelse og med forskjellig alders- og kjønns sammensetning». Dette inkluderer ikke utgifter ved å eie eller leie en bolig. I budsjettet inndeles utgiftene overordnet i individ- og husholdningsspesifikke utgifter, som vist under.

Alle individspesifikke utgifter, foruten spedbarnsutstyr, avhenger av alder. Mat og drikke, klær og sko, og personlig pleie avhenger også av kjønn. Spedbarnsutstyr og mat og drikke avhenger av graviditet. Reisekostnader avhenger av hvorvidt man er student.

Alle husholdningsspesifikke kostnader avhenger av antall personer i husholdningen. Barnehage avhenger av antall barn som er 2 år gamle eller yngre. Aktivitetsskolen aks avhenger av antall plasser av ulike typer, som igjen avhenger av inntekt i budsjettet. Bil og biltype avhenger av at dette huktes av for i beregningene.

Individspesifikke kostnader	Husholdningsspesifikke kostnader
Mat og drikke	Husholdningsartikler
Klær og sko	Møbler
Personlig pleie	Mediebruk og fritid
Lek og mediebruk	Bilkostnader
Reisekostnader	Barnehage
Spedbarnsutstyr	Aktivitetsskolen AKS

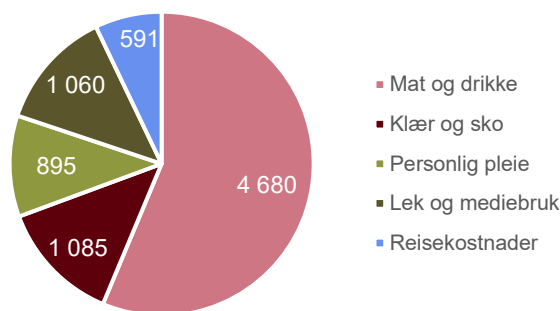
2.1.1 Individspesifikke utgifter

I referansebudsjettet forventes menn og kvinner i samme aldersgruppe å ha et ulikt forbruk på mat og drikke, klær og sko, og personlig pleie. Samlet sett har menn i alderen 20-30 år et 8 prosent høyere individspesifikt forbruk enn kvinner i samme alder, ifølge referansebudsjettet. I våre beregninger antar vi at forskjellene innad i kjønnene trolig er større enn mellom dem, og forenkler dette til å se på et gjennomsnitt av deres individspesifikke budsjetter.

Det er flere kostnader som ikke er inkludert i dette budsjettet, da de kan være særlig individuelle (som briller) eller ikke anses som en strengt nødvendige (som uteliv). Dette er følgelig et nøkternt og/eller stramt budsjett for de fleste.

Samlet blir de individspesifikke utgiftene for en student i 2025 på 8 311 kroner per måned, eller 99 732 kroner per år. Mat og drikke står for over halvparten av denne typen utgifter, jf. Figur 6. De individspesifikke utgiftene er antatt uavhengige av både hvor og med hvor mange man bor.

Figur 6 Individspesifikke utgifter i kroner fra SIFOs referansebudsjett for en student. 2025.

Kilde: SIFOs referansebudsjett 2025

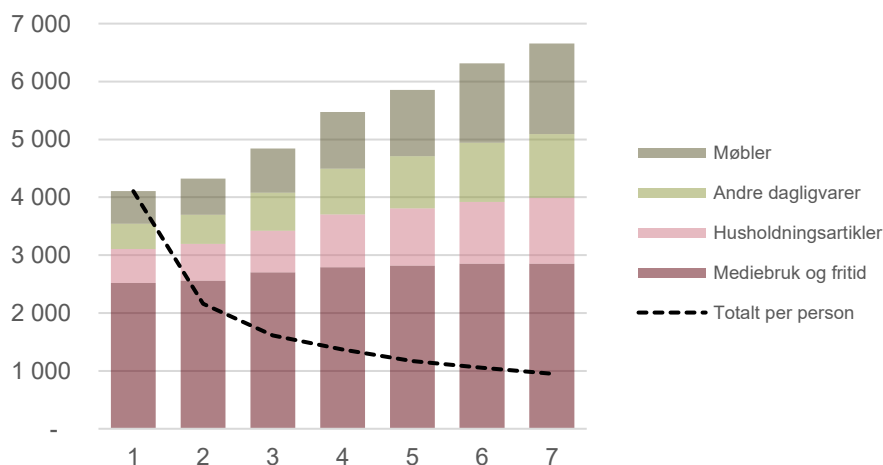
Note: Vi ser her på gjennomsnittet for mann og kvinne på 20-30 år. Lek og mediebruk inkluderer blant annet sykler, sportsutstyr, bærbar pc, bøker, dataspill, kino, og teater. Personlig pleie inkluderer blant annet såpe, enkel tannpleie, begrenset mengde kosmetikk, godlukt, frisør, og barbersaker. For mer informasjon, se Om referansebudsjettet.

2.1.2 Husholdningsspesifikke utgifter

De husholdningsspesifikke utgiftene kan for eksempel være husholdningsspesifikk mediebruk som strømmetjenester, som koster omtrent det samme per husholdning, inntil et visst antall personer, hvor flere tjenester kjøpes. De husholdningsspesifikke kostnadene i SIFOs referansebudsjett øker marginalt med antall personer i husholdningen, grunnet stordriftsfordeler, jf. Figur 7. Per person blir de samtidig lavere. I 2025 kunne en student forvente å ha husholdningsspesifikke utgifter på mellom 951 og 4 105 kroner, avhengig av husholdningens størrelse.

Vi påpeker at vi her har forutsatt at studentene deler og spleiser på ulike husholdningsartikler slik en familie gjør. I eksemplene oppnår de i bofellesskap stordriftsfordeler som trolig er i ytterkant av hva et typisk studentkollektiv har. For eksempel vil det trolig være mange individuelle innkjøp som ikke deles av ikke-reseptbelagt legemidler, kjøkkenutstyr, verktøy, strømmetjenester, tele og avisabonnement.

Figur 7 Husholdningsspesifikke utgifter i kroner fra SIFOs referansebudsjett for studenthusholdninger på 1-7 personer. 2025.

Kilde: SIFOs referansebudsjett 2025

Note: Vi ser bort fra barn og biler i disse husholdningene.

2.2 Bokostnader

I tillegg til utgiftene i referansebudsjettet kommer bokostnadene. I motsetning til de individ- og husholdningsspesifikke utgiftene varierer bokostnadene geografisk. 91 prosent studerer i kommuner i sentralitetsklasse 1 til 3 (de mest sentrale kommunene). 30 prosent studerer i Oslo (sentralitetsklasse 1), og 32 prosent studerer i Bergen, Trondheim, eller Stavanger (sentralitetsklasse 2).

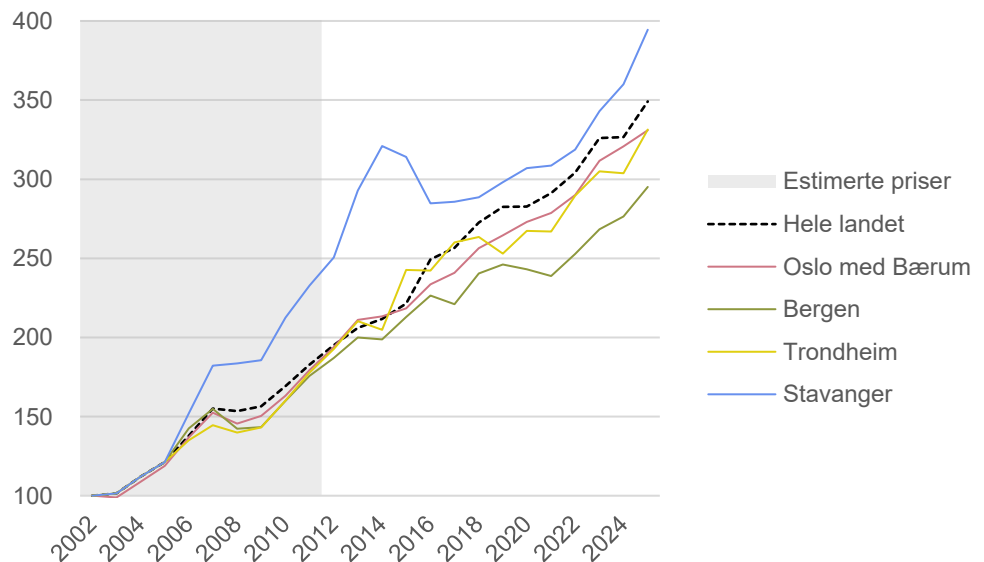
For å kunne lage noen representative eksempler har vi derfor sett på bokostnader i de store byene, men gir også et overordnet bilde for studenter i de mindre sentrale kommunene (sentralitetsklasse 4 til 6).

Leiemarkedsundersøkelsen har kun informasjon om leiepriser i storbyområdene og tre grupperinger av kommuner etter størrelse, i perioden 2012–2023.

For perioden 2002–2011 har vi beregnet leiekostnaden ved å «tilbakeskrive» endringen i prisindeks for brukte boliger i samme periode. Leiepriser og prisindeks for brukte boliger har overordnet en sterk samvariasjon, jf. Tekstboks 1. Ettersom det mangler data for enkeltår for særlig boliger med fem rom eller flere, har vi også valgt å kun se på boliger med 1 til 4 rom.

Med de ovennevnte forutsetningene har bokostnadene i de store byene utviklet seg noenlunde i takt, jf. Figur 8. Unntaket er Stavanger, som har et bolig- og leiemarked som i stor grad er påvirket av sykliske svingninger i petroleumsindustrien.

Figur 8 Estimerte leiepriser for store byer og hele landet. 2002-2025. Indeksert (2002=100).

Kilde: SSB-tabell 07230 og 09895.

Note: Før 2012 er leiepriser beregnet, med utgangspunkt i boligpriser.

Tekstboks 1 Datagrunnlag for leiepriser

Leiemarkedsundersøkelsen har statistikk for perioden 2012–2025 på den faktiske leien (såkalt «gjengs leie»), per bolig og per kvadratmeter, for boliger med 1 til 4 rom, og 5 rom eller flere. Disse prisene brukes for alle eksempler i perioden 2012–2025.

For perioden 2002–2011 har vi beregnet leieprisene med utgangspunkt i prisindeks for brukte boliger med samme antall rom i samme område, da boligpriser og leiepriser over lengre tid samvarierer godt. Tabellen under viser korrelasjonskoeffisienten for disse over perioden 2012–2025. Estimatenes for 2002 er dernest kontrollert opp imot andre kilder.

	1 rom	2 rom	3 rom	4 rom	>4 rom
Bergen	0,76	0,96	0,96	0,96	0,83
Hele landet	0,95	0,98	0,98	0,98	0,98
Oslo med Bærum	0,97	0,97	0,96	0,97	0,95
Stavanger	#I/T	0,84	0,85	0,11	#I/T
Trondheim	0,85	0,96	0,97	0,94	0,77

Kilde: SSB-tabell 09895 og 07230

Note: En korrelasjonskoeffisient på 1 (én) innebærer en komplett korrelasjon mellom to variabler. Fortegnet (+/-) viser hvorvidt det er en positiv (+) eller negativ (-) korrelasjon. Korrelasjon omtales også ofte som samvariasjon eller sammenheng.

2.3 Resultater

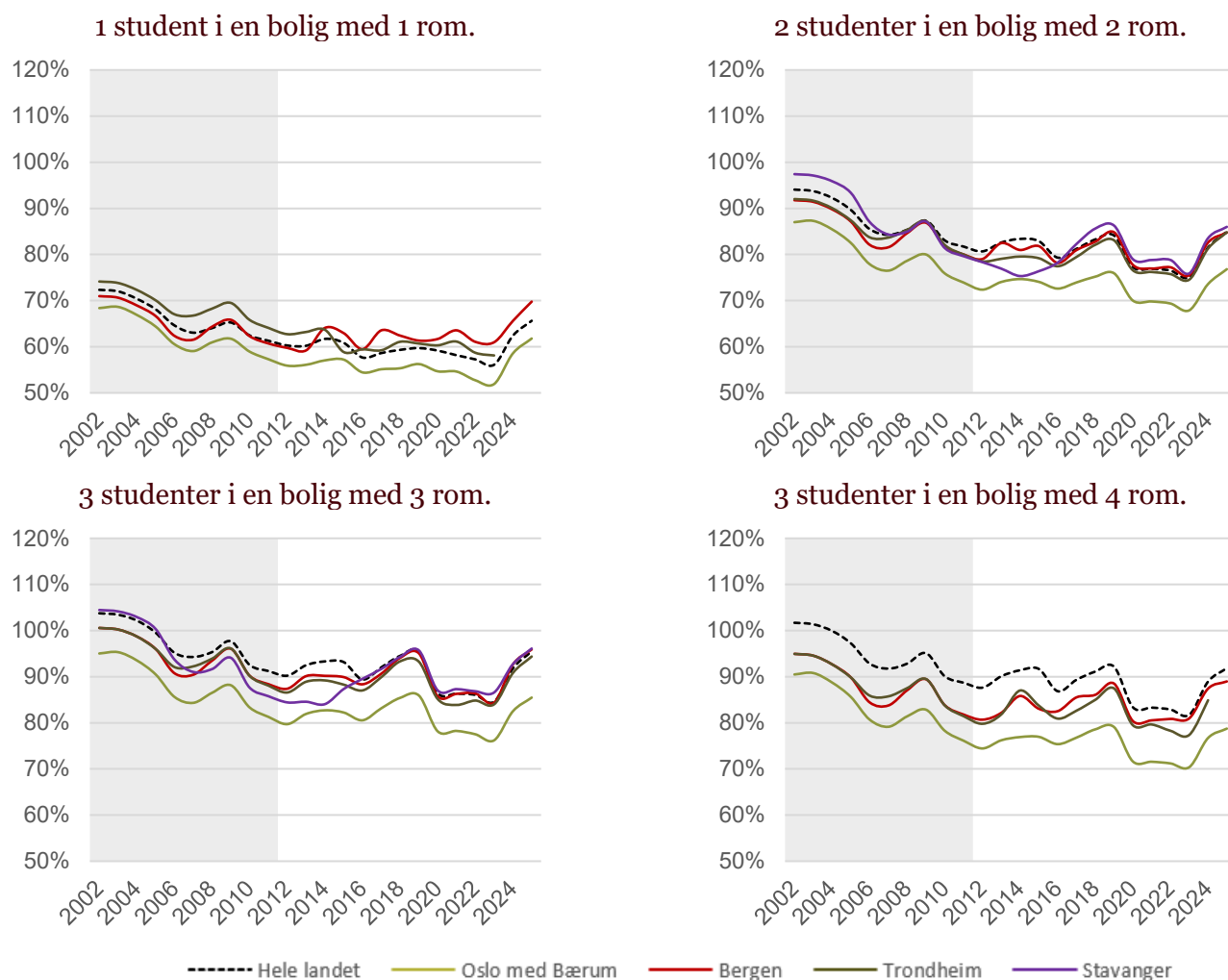
I dette delkapittelet sammenstiller vi de forutsatte utgiftene for studentene og ser det i sammenheng med basisstøtten. I Figur 9 viser vi resultater for fire ulike studenthusholdninger;

- 1 student i en bolig med 1 rom
- 2 studenter i en bolig med 2 rom
- 3 studenter i en bolig med 3 rom
- 3 studenter i en bolig med 4 rom

Selv om kostnadsnivået skiller de ulike husholdningene, ser vi det samme mønsteret for alle. Figur 9 viser andelen av budsjettet som dekkes av basisstøtten for en student som bor sammen med en annen på 2 rom i de fire byene (hvor om lag 60 prosent studerer), samt landet samlet. Studenter som bor i Oslo og Bærum har gjennom hele perioden hatt høyere utgifter grunnet høyere bokostnader. Derfor dekker også basisstøtten en lavere andel av budsjettet enn for de andre byene.

Gjennom perioden 2002–2025 har andelen av budsjettet som basisstøtten dekker blitt redusert, men andelen har økt de siste to årene. For de tre husholdningene med 2–3 studenter dekker basisstøtten 9 til 11 prosentpoeng mindre av budsjettet i 2025, sammenlignet med i 2002. For den aleneboende studenten dekker basisstøtten om lag 7 prosentpoeng mindre av budsjettet, men dekker i utgangspunktet også en lavere andel av det totale budsjettet.

Figur 9 Andel av budsjett som dekkes av basisstøtten. 2002-2025

Kilde: SSB-tabell 07230 og 09895, SIFOs referansebudsjett 2003-2025 og Lånekassen, Hovedtall.

Note: Før 2012 er leiepriser beregnet, med utgangspunkt i boligpriser. Det mangler historikk for leiepriser for 1- og 4-roms boliger i Stavanger, og derfor er ikke Stavanger synlig i figurene for disse boligene. Det mangler også historikk for Trondheim enkelt år.

Både de husholdningsspesifikke og de individspesifikke utgiftene har hatt en lavere vekst enn basisstøtten over perioden 2002-2025, jf. Tabell 1. De husholdningsspesifikke utgiftene utgjør samtidig den minste andelen av utgiftene vi ser på. Bokostnadene har økt betydelig mer enn basisstøtten. Den samlede effekten er i samme retning, men i ulikt omfang for de ulike studentprofilene.

Hadde bokostnadene økt i takt med basisstøtten, hadde andelen av budsjettet som dekkes av basisstøtten vært marginalt høyere i 2025 enn i 2002. En aleneboende student har ikke kunnet belage seg på basisstøtten for å dekke samtlige utgifter i noen av årene i perioden.

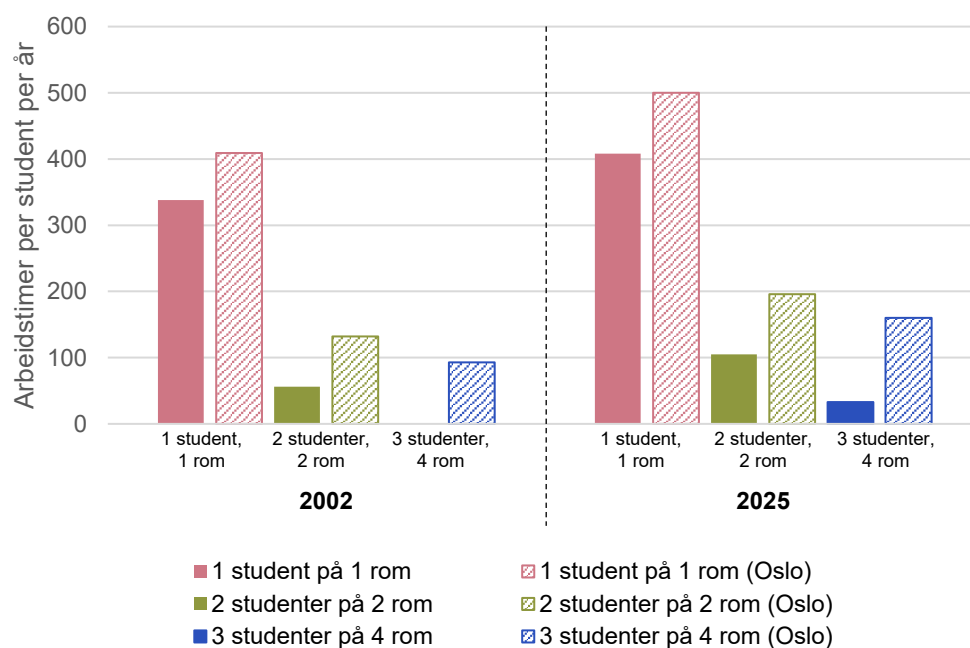
I Tabell 1 **Feil! Fant ikke referansekilden.** vises endringen i de ulike budsjettelementene for tre ulike husholdningstyper, med lave (hele landet) og høye bokostnader (Oslo). Tabellen viser at økninger i boutgifter er driveren bak en trangere økonomi for studentene, ettersom disse har økt mer enn basisstøtten (i motsetning til de to andre utgiftspostene).

Tabell 1 Gjennomsnittlig årlig endring i studentenes budsjett, etter husholdnings- og utgiftstype. 2002-2025.

Studenten:	1	2	3	4
Rom:	1	2	3	4
Basisstøtte	3,2 %			
Individspesifikke utgifter	2,9 %			
Husholdningsspesifikke utgifter	2,8 %	2,7 %	2,8 %	2,8 %
Bokostnader (Hele landet)	5,2 %	5,8 %	5,8 %	5,9 %
Bokostnader (Oslo)	5,0 %	5,6 %	5,5 %	5,6 %

Videre beregner vi hva økningen i nødvendige inntekter innebærer i antall flere timer som studenten må bruke på jobb per uke (se Tabell 2). Antallet timer som må arbeides per student er også illustrert i Figur 10. I samtlige tilfeller ser vi at basisstøtten dekker mindre i 2025 sammenliknet med 2002, og at dette må kompenseres med flere timer i lønnet arbeid. Videre må studenter i Oslo jobbe flere timer enn de som har boutgifter på landssnittet og lever i samme bosituasjon.

Figur 10 Antall timer som må arbeides per student per år for å finansiere budsjett. Boutgifter beregnet på hhv. nasjonalt nivå (heldekkende farge) og for Oslo (sjattert farge). 2002 og 2025.

Kilde: SØA

Tabell 2 Beregnet antall arbeidstimer per student per år (hhv. 2002 og 2025) for å dekke differansen mellom studiestøtten og eksempelbudsjettet. Hele landet og Oslo.

Boligpriser for hele landet									
	1 student på 1 rom			2 studenter på 2 rom			3 studenter på 4 rom		
	2002	2025	Endring	2002	2025	Endring	2002	2025	Endring
Basisstøtte	80 000	166 859	+ 86 859	80 000	166 859	+ 86 859	80 000	166 859	+ 86 859
- Individspesifikke utgifter	51 720	99 732	+ 48 012	51 720	99 732	+ 48 012	51 720	99 732	+ 48 012
- Husholdningsspesifikke utgifter	26 280	49 260	+ 22 980	13 920	25 920	+ 12 000	10 280	19 360	+ 9 080
- Bokostnader	32 593	105 120	+ 72 527	19 402	63 720	+ 44 318	16 666	54 920	+ 38 254
= Overskudd/underskudd	- 30 593	- 87 253	- 56 660	- 5 042	- 22 513	- 17 471	1 334	- 7 153	- 8 487
/ Timelønn for lønnet arbeid etter skatt	91	214	+ 124	91	214	+ 124	91	214	+ 124
= Antall timer arbeidet for å finansiere budsjett	338	408	+ 70	56	105	+ 49	0	33	+ 33
<i>Antall timer arbeidet for å finansiere budsjett, per uke</i>	<i>7.2</i>	<i>8.7</i>	<i>+ 1.5</i>	<i>1.2</i>	<i>2.2</i>	<i>+ 1.1</i>	<i>0.0</i>	<i>0.7</i>	<i>+ 0.7</i>

Boligpriser for Oslo									
	1 student på 1 rom			2 studenter på 2 rom			3 studenter på 4 rom		
	2002	2025	Endring	2002	2025	Endring	2002	2025	Endring
Basisstøtte	80 000	166 859	+ 86 859	80 000	166 859	+ 86 859	80 000	166 859	+ 86 859
- Individspesifikke utgifter	51 720	99 732	+ 48 012	51 720	99 732	+ 48 012	51 720	99 732	+ 48 012
- Husholdningsspesifikke utgifter	26 280	49 260	+ 22 980	13 920	25 920	+ 12 000	10 280	19 360	+ 9 080
- Bokostnader	38 994	124 920	+ 85 926	26 305	83 100	+ 56 795	26 408	82 120	+ 55 712
= Overskudd/underskudd	- 36 994	- 107 053	- 70 059	- 11 945	- 41 893	- 29 948	- 8 408	- 34 353	- 25 945
/ Timelønn for lønnet arbeid etter skatt	91	214	+ 124	91	214	+ 124	91	214	+ 124
= Antall timer arbeidet for å finansiere budsjett	409	500	+ 91	132	196	+ 64	93	160	+ 68
<i>Antall timer arbeidet for å finansiere budsjett, per uke</i>	<i>8.7</i>	<i>10.6</i>	<i>+ 1.9</i>	<i>2.8</i>	<i>4.2</i>	<i>+ 1.4</i>	<i>2.0</i>	<i>3.4</i>	<i>+ 1.4</i>

Note: Timelønn er beregnet på følgende måte: Vi har tatt utgangspunkt i gjennomsnittlig månedlig inntekt blant studenter i 2019 (9 950 kroner), delt på gjennomsnittlig antall timer arbeidet (13,7). Dette gir en estimert gjennomsnittlig timelønn på 185 kroner i 2019. Den matematiske utregningen er

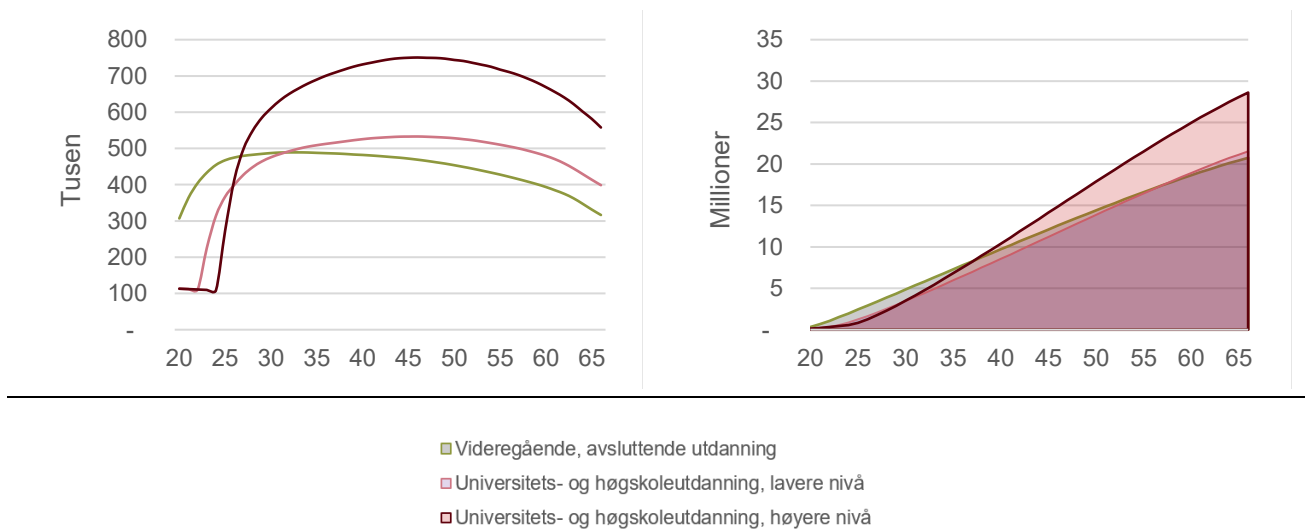
$\frac{12 \frac{\text{måneder}}{\text{år}} \cdot 9\,500 \frac{\text{kr}}{\text{mnd}}}{47 \frac{\text{arbeidsuker}}{\text{år}}_{i\,2019}} / 13,7 \frac{\text{timer}}{\text{arbeidsuke}}$. Derneest har vi justert beløpet i takt med grunnbeløpet for hhv. 2002 og 2025, før 10 prosent er trukket fra i skatt.

3 Hva vil og kan skje fremover?

3.1 Finansiering av studier

Vi studerer av mange ulike grunner, for eksempel for å øke forventet inntekt, jobbsikkerhet og muligheten til å jobbe med noe som gir oss glede. Når en må dekke mer av utgiftene ved å studere vil de rent økonomiske insentivene til å studere reduseres.²³ I 2022 kunne SSB vise at for de som tar universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå, er den forventede livsinntekten nær 8 millioner 2019-kroner (38 prosent) høyere enn den for de som har fullført videregående opplæring som høyeste utdanning, jf. Figur 11

Figur 11 Årlig inntekt etter utdanningsnivå i 2019-kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Lang utdanning gir ikke nødvendigvis høyere inntekt gjennom livet

Note: Den øverste figuren viser inntekt i 2019-kroner hvert år i alderen 20-65 år. Den nederste viser den samlede inntekten fra 20 år til og med inneværende år.

For de med universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå, er ikke de økonomiske insentivene nødvendigvis like sterke, da de kan forvente omtrent samme livsinntekt som de som har fullført videregående opplæring (3 prosent høyere).

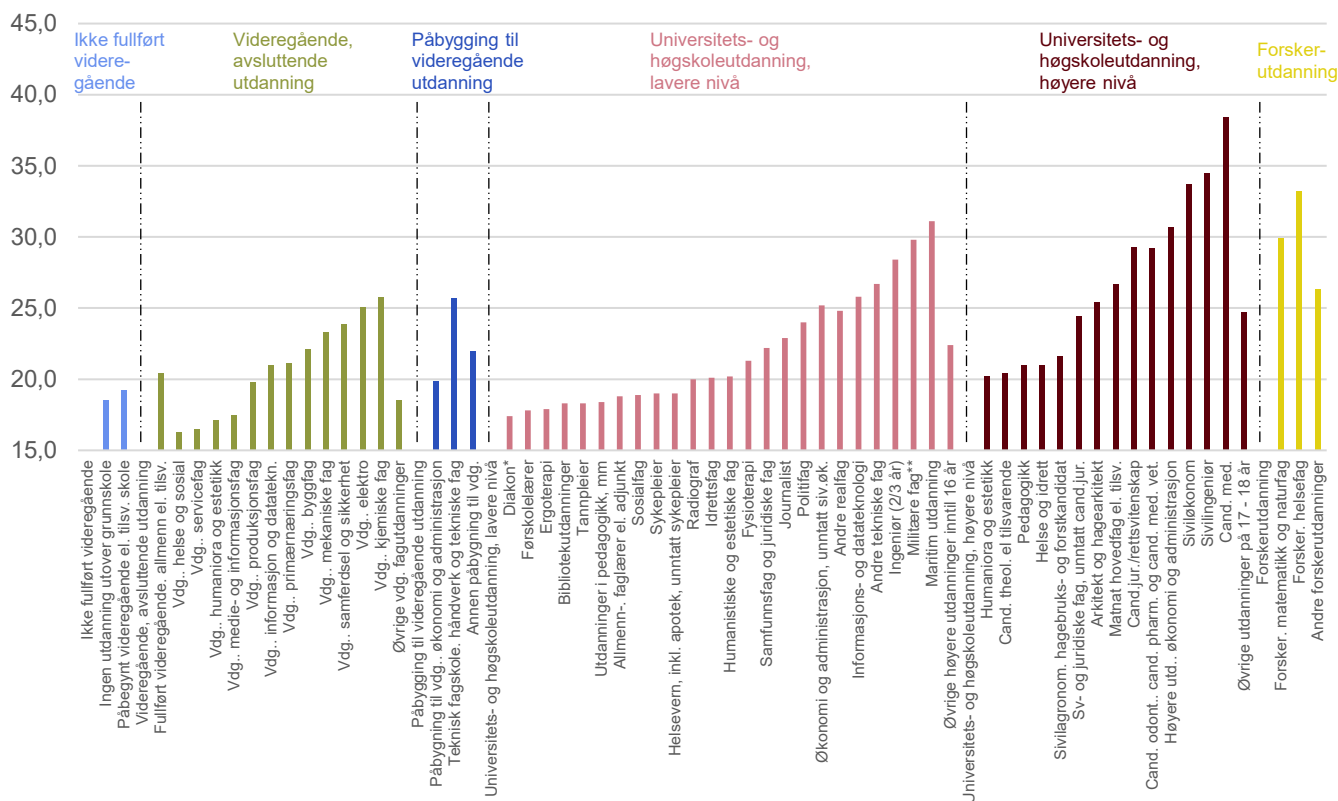
Samtidig er det stor variasjon mellom de ulike utdanningstypene med samme nivå, jf. Figur 12. For eksempel vil en som har en universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå innen Humaniora og estetikk kunne forvente å tjene mindre enn om en hadde tatt videregående utdanning innen et av flere

²³ Merk at reduserte insentiver til å studere kan ha en effekt på såkalt ekstensiv margin (hvorvidt man velger å studere i det hele tatt) og/eller intensiv margin (hvor mange timer i uka/året man bruker på studiene).

ulike fagfelt. Slike analyser peker i retning av at det er andre faktorer som påvirker ens valg av studie.²⁴

Studien vi referer til her ser samtidig på inntektsdata i perioden 2010-2019. Med de teknologiske endringene som har kommet i de senere årene kan det tenkes at bildet vil se annerledes ut for de som skal inn i eller er nye i arbeidsmarkedet i dag. Likefullt er trolig påvirkningen til andre faktorer som rollemodeller og sosial bakgrunn er høyere enn forventet livsinntekt.²⁵

Figur 12 Livsinntekt i ulike utdanningsnivåer og -typer i mill. 2019-kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Lang utdanning gir ikke nødvendigvis høyere inntekt gjennom livet

Sammenliknet med andre nord- og vest-europeiske land har norske studenters finansiering historisk bestått av en høyere andel studiestøtte og en lavere andel hjelp fra familie,²⁶ i tråd med målet om like muligheter. Samtidig vil studenter som ikke kan belage seg på økonomisk støtte fra familie eller egne oppsparte midler likefullt måtte jobbe mer parallelt med studiene, dersom studiestøtten gir lavere kjøpekraft over tid. Denne tiden må tas fra studietid, fritid, eller begge deler. Figur 13 illustrerer dette; jo mer tid man bruker på jobb, jo mindre tid bruker man på studier. Samtidig er reduksjonen i studietid ikke like stor som økningen i jobb-tid. Jobb-tid spiser folgelig av fritid/hvile også.

²⁴ Statistisk sentralbyrå, «Lang utdanning gir ikke nødvendigvis høyere inntekt gjennom livet»

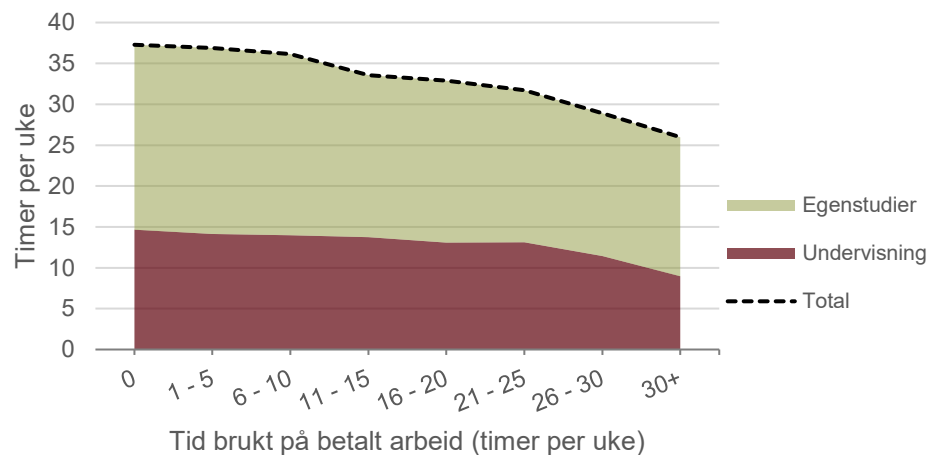
²⁵ Se for eksempel Statistisk sentralbyrå, «Foreldrenes utdanningsnivå har mye å si»

Statistisk sentralbyrå, «Slik henger utdanning sammen med foreldrenes utdanningsnivå»

NIFU, «Ulikhet i høyere utdanning: En litteraturgjennomgang for perioden 2002-2012»

²⁶ Statistisk sentralbyrå, «Studielån og deltidsjobb langt vanligere i Norden enn i resten av Europa»

Figur 13 Studietid etter tid brukt på betalt arbeid, heltids-studenter. Timer per uke. N=6 471

Kilde: Statistisk sentralbyrå, «For mye betalt arbeid går på bekostning av studietiden»

Å jobbe parallelt med studier er ikke noe som er eller har vært uvanlig. Arbeidserfaringen som studentene får gjennom sine (oftest) deltidsjobber og engasjement kan være nyttig erfaring og CV-bygging som kan komme godt med i ulike aspekter i livet og framtidig yrkeskarriere. Utfordringene kommer når arbeidstiden går ut over studietiden, som vist over. Det kan i sin tur føre til at studenten ikke klarer å gjennomføre studiene, ikke klarer å gjennomføre studiene til planlagt tid, og/eller studenten ikke oppnår det ønskede kompetansenivået som senere gir utslag i lavere produktivitet. En slik situasjon innebærer også at mulighetene for høyere utdanning blir mer ulike enn tidligere.

Som et eksempel kan vi ta utgangspunkt i en annen analyse gjennomført av SSB. I 2019 tjente studentene i gjennomsnitt 9 950 kroner i måneden og jobbet 13,7 timer i uken.²⁷ Dette betyr at de tjente i gjennomsnitt 220 kroner i timen i 2023.²⁸ For en student som bor i en 2-roms med en annen student, vil en i 2025 måtte jobbe mellom 2,2 og 4,2 timer i uken for å kunne dekke et nøkternt budsjett. I 2002 måtte en tilsvarende student jobbe mellom 1,2 og 2,8 timer. Utgifter til sosiale aktiviteter, uteliv, reiser og annet, vil komme i tillegg, og vil måtte dekkes av enda mer arbeid. Dersom endringen i basisstøtten fortsetter å ikke samsvare med utviklingen i studentenes kostnadsbilde, vil en fortsatt utvikling kunne gjøre det mer utfordrende å påbegynne og gjennomføre studiene uten oppsparte midler og/eller økonomisk hjelp fra familie eller andre.

På lengre sikt vil en slik begrensning på muligheten til å studere ikke kun påvirke studenten, men også kunne føre til at kompetansebehov i samfunnet ikke blir dekket. SØA har skrevet en rekke rapporter om kompetansebehovet i ulike deler av norsk økonomi, og forventer at det i stor grad vil øke i årene som kommer.²⁹ Her pekes det særlig på et økt behov for helsepersonell,

²⁷ Statistisk sentralbyrå, «Jobbinntekter står for en økende andel av studenters inntekter»

²⁸ Gitt at man følger lønnsveksten og jobber i 47 uker av året.

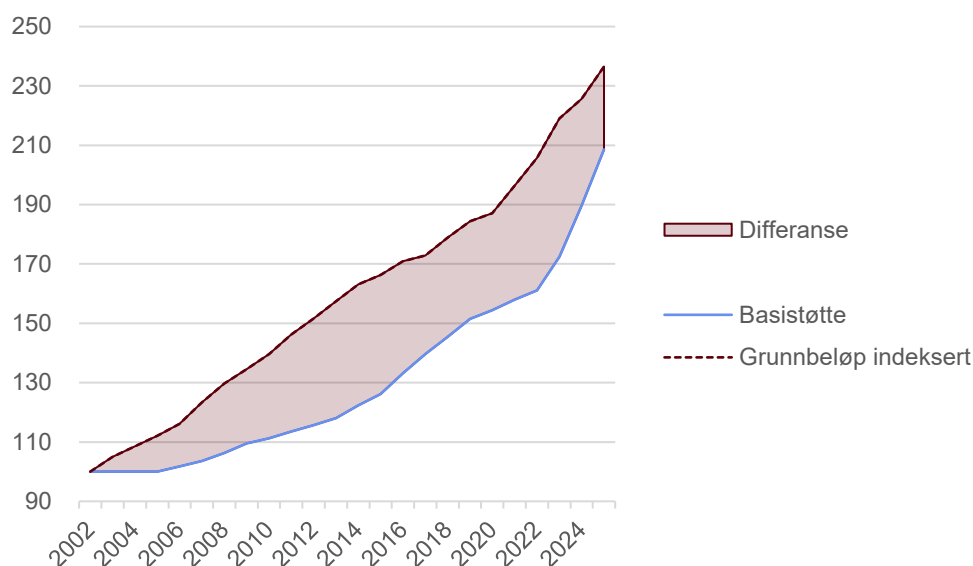
²⁹ Samfunnsøkonomisk analyse, «35-2023 Kunstig intelligens - nytte, muligheter og barrierer»
 Samfunnsøkonomisk analyse, «R10-2021 Legebarometeret»
 Samfunnsøkonomisk analyse, «R7-2023 IKT-næringens kompetansebehov»

lærere og IKT-kompetanse, men behovet for flere andre former for kompetanse, samt tverrfaglig kompetanse, forventes også å øke med de teknologiske endringene som har kommet og vil komme i tiden fremover. Dette gjelder blant annet kunstig intelligens, men også mulighetene og utfordringene knyttet til at økt bruk av teknologi har endret mange oppgaver og yrker. Kompetanseutvalget belyser videre viktigheten av utdanning og kompetanse for å kunne imøtekomme de endringene som grønn omstilling vil kreve.³⁰ Et umøtt kompetansebehov vil på sikt kunne føre til at produktivitetsveksten i samfunnet reduseres.

3.2 Knytting av basisstøtten til grunnbeløpet

Flere organisasjoner har i lengre tid argumentert for at basisstøtten bør justeres med lønnsveksten i samfunnet fremfor konsumprisene. Over lengre tid har lønnsveksten vært høyere enn prisveksten, jf. Figur 14.

Figur 14 Indekserte nominelle basislån og grunnbeløpet i folketrygden. 2002-2025. 2002=100

Kilde: Lånekassens årsrapporter og Skatteetaten

Med en justering i takt med lønnsveksten vil studentene kunne forventes å ha tilsvarende kjøpekraft over lengre tid. Samtidig vil en justering i takt med lønnsveksten også kunne innebære en «realvekst» i studiestøtten, slik at studentenes levestandard endres i takt med resten av samfunnet. En lønnsnedgang innebærer da også en nedgang i studiestøtten.

[Samfunnsøkonomisk analyse, «R31-2019 Endringer i kompetansesammensetningen i arbeidslivet mot 2040»](#)

[Samfunnsøkonomisk analyse, «R25-2021 Dimensjonering av utdanningstilbudet»](#)

[Samfunnsøkonomisk analyse, «R1-2021 Norges behov for IKT-kompetanse i dag og framover»](#)

³⁰ [Kompetanseutvalget, «Fremtidige kompetansebehov: Utfordringer for grønn omstilling i arbeidslivet»](#)

Justering i takt med lønnsveksten er ofte foreslått gjennom en justering lik den for grunnbeløpet i folketrygden³¹. Akademikerne har et uttalt ønske om å knytte basisstøtten til 1,5G. Vi ser derfor nærmere på hvordan en slik kontrafaktisk utvikling hadde sett ut for de ulike eksemplene våre, samt hvordan kostnadsbildet kunne tenkes å være for Lånekassen.

3.2.1 Endringer for studentene

I kapittel 1.2 beskrev vi hvordan studentenes utgifter fordeler seg annerledes enn det som gjøres i konsumprisindeksen. I kapittel 2.3 ble dette eksemplifisert gjennom noen nøkterne budsjetteksempler, hvor basisstøtten over tid dekket mindre av de nødvendige utgiftene til studentene. Det at bolig er en større andel av studentenes budsjett enn det som konsumprisindeksen tar høyde for, og at denne typen kostnader har økt mer enn konsumprisindeksen, er en sterkt bidragsytende faktor for å forklare hvorfor studentene har det økonomisk trangere nå enn i 2002.

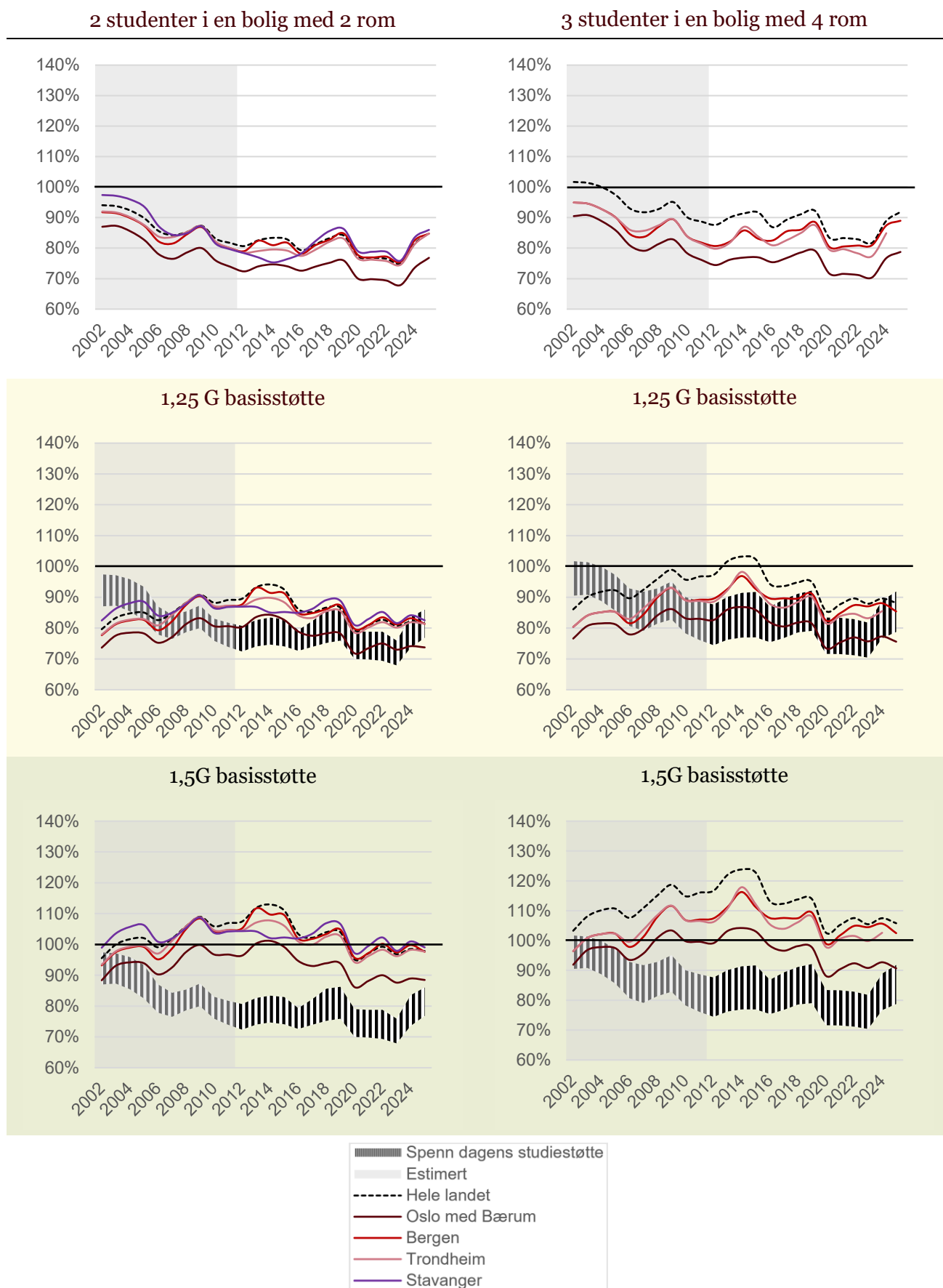
Som beskrevet i kapittel 1, ble det i 2025 stortingsflertall for at basisstøtten skal knyttes til grunnbeløpet i folketrygden i løpet av stortingsperioden 2025-2029. Støtten skal ikke være lavere enn dagens nivå, men kan legges høyere. I 2025 lå basisstøtten på 1,25G. I dette delkapittelet ser vi derfor på de samme budsjetteksemplene som i kapittel 2, men for to hypotetiske scenarier der basisstøtten i perioden 2002-2025 isteden hadde vært knyttet til grunnbeløpet:

- Et nivå på 1,25G (minste nivå støtten i dag kan knyttes til)
- Et nivå på 1,5G (som foreslått av bl.a. Akademikerne)

Figur 15 viser at en basisstøtte på 1,5G i perioden 2002-2025 hadde gitt en økning i dekningen av de budsjetterte kostnadene, samtidig som dekningen hadde vært omtrent den samme i 2025 som i 2002. For 2 studenter som deler en bolig med 2 rom ville dekningen i 2025 ligget mellom 88 prosent (Oslo og Bærum) og 99 prosent (Stavanger). Dette er en vesentlig forskjell fra faktisk dekning i 2025 som var på 77 prosent i Oslo og 86 prosent i Stavanger.

³¹ Dette er et beløp som flere ulike beregninger for trygd og pensjon tar utgangspunkt i. Siden tidlig 1990-tall har den årlige endringen i grunnbeløpet tatt utgangspunkt i forventet lønnsutvikling i det kommende året.

Figur 15 Andel av budsjett som dekkes av basisstøtten med dagens basisstøtte (figurer til øverst) og kontrafaktisk hvor basisstøtten er henholdsvis 1,25G og 1,5G (raden i midten og nederst). 2002-2025

Kilde: SSB-tabell 07230 og 09895, SIFOs referansebudsjett 2003-2025 og Lånekassen, Hovedtall

Note: Før 2012 er leiepriser beregnet, med utgangspunkt i boligpriser. Det mangler historikk for leiepriser for 4-roms boliger i Stavanger, og derfor er ikke Stavanger synlig i figurene for disse boligene.

Stiplet skygge i kontrafaktiske figurer: Viser spennet i figuren til venstre, for sammenligning.

3.2.2 Endringer for Lånekassen

En økning i basisstøtten til 1,5G innebærer også en økning i kostnader over statsbudsjettet for Lånekassen, gjennom økte lån og stipend. I tillegg kan det tenkes at en slik endring også ville ført til en endring i antallet lån og stipend. I dette avsnittet søker vi å dimensjonere hva en slik endring vil kunne innebære i form av endringer i netto utgifter over statsbudsjettet til Lånekassen. Vi gjør oppmerksom på at en slik øvelse krever flere forutsetninger, og at formålet ikke er å fastsette ett beløp, men heller gi et trolig utfallsrom på et slikt beløp.

I Lånekassens årsrapporter føres bevilgningsrapporten for det seneste året. Lånekassen har inntekter under kap. 5310 og 5617, og utgifter under kap. 2410. I tillegg kommer andre utgifter og inntekter i det enkelte år. Det er likefullt disse tre kapitelenes som utgjør nær alle midler i rapporteringen i det enkelte år. For siste årsregnskapet for 2025 (siste publiserte) ble det rapportert i underkant av 18 milliarder kroner til bevilgningsregnskapet, som vist i Tabell 4. 80 prosent av utgiftene kommer fra økt lån på rentegjeld.

I Tabell 3 oppsummeres estimerte endringer i inntekter og utgifter, og følgelig estimerte endringer i bevilgninger til Lånekassen dersom basisstøtten økes til 1,5G. Dersom basisstøtten var 1,5G, ville flere av de regnskapsførte postene sett annerledes ut. Trolig ville andre lån og stipend også vært justert med grunnbeløpet, mens gebyrer og driftsutgifter trolig ville vært mindre påvirket (over lengre tid).

Tabell 3 Estimert endring bevilgninger Lånekassen, millioner NOK 2025-kroner

	2025	Økning beløp dersom studie- støtte er 1,5 G
Utgifter ekskl. drift		
Sum utgifter (umiddelbart opp til 1,5G)	55 517	13 879
Inntekter knyttet til tidligere lån (Redusert lån og rentegjeld, omgjøring av studielån til stipend, og renter)		
	38 198	
Endring inntekter (øvre estimat, 1,11G)		13 421
Endring inntekter (nedre estimat, 1,3G)		5 877
SUM Bevilgninger (knyttet til postene over)	17 318	
Sum bevilgninger (øvre estimat, 1,11G)		458
Sum bevilgninger (nedre estimat, 1,3G)		8 003

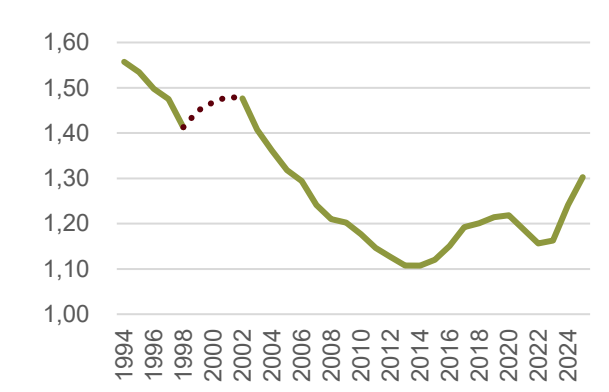
I 2025 var basisstøtten på 1,25G. Vi kan justere tallene **utgifter** til lån og stipend i Tabell 4 opp til 1,5G, ved å gange med en justeringsfaktor på $1,50/1,25 = 1,20$. Dette innebærer en økning i utgifter på 13,4 milliarder kroner. På lang sikt vil samtidig en del av de økte utgiftene komme tilbake som inntekter.

Inntektene kommer blant annet fra betaling av renter og nedbetaling på lån som ble gitt i ulike år, hvor basisstøtten var av varierende størrelse relativt til grunnbeløpet. En god beregning av hva netto rapportering ville vært for 2026, dersom basisstøtten hele tiden var 1,5G, er derfor vanskelig å gjennomføre uten detaljer rundt oppbyggingen av den gjenstående gjelden som tidligere studenter fortsatt skylder Lånekassen. Vi må derfor gjøre noen antakelser om

forholdstallet mellom basisstøtten og grunnbeløpet for lånene som nå betales ned.

Vi vet at nedbetalingstiden ikke kan være mer enn 30 år, og at flere studenter har tatt større (nominelle) lån i de senere årene.³² Dette indikerer at støtten som har blitt gitt i senere år trolig ligger tettere opp mot maksimal basisstøtte. Derfor er forholdstallet mellom basisstøtten og grunnbeløpet informativt for lånene som har blitt gitt de siste årene. Videre vil vi legge større vekt på senere år, ettersom nylige lån i mindre grad er nedbetalt, og dermed utgjør en større andel av låneporteføljen. De siste 20 årene har forholdstallet mellom basisstøtten og grunnbeløpet ligget mellom 1,11 og 1,30G, jf. Figur 16.

Figur 16 Forholdet mellom basisstøtten og grunnbeløpet. 1994-2025

Kilde: Lånekassens årsrapporter og Skatteetaten
Note: Manglende tall for 1999-2001.

Dersom vi øker inntektene knyttet til tidligere tildelt basisstøtte med utgangspunkt i spennet på 1,11-1,30G (en faktor på 1,15-1,35), så innebærer det en økning i inntektene til Lånekassen i 2022 på 5,9-13,4 milliarder kroner, jf. Tabell 3.

Netto bevilgninger i 2025 for en basisstøtte på 1,5G i perioden 2005–2025, er beregnet til å være mellom 0,5 og 8,0 milliarder kroner *høyere* enn den faktiske rapporteringen for 2025 på 17,7 milliarder kroner.

En økning i basisstøtten opp til 1,5G vil måtte finansieres gjennom en økt bevilgning over statsbudsjettet, som igjen vil komme fra de statlige inntektene. Vi understreker at det også kan være mange andre effekter ved å øke basisstøtten som denne regneøvelsen ikke tar høyde for. For eksempel har vi ikke tatt hensyn til at høyere studielån kan medføre kortere studietid, og dermed uendret eller lavere lån for hele studieperioden.

³² [Lånekassen, Standardvilkår](#)

Tabell 4 Oppstilling av bevilgningsrapporteringen for Lånekassen. 2025

		Tildeling	Regnskap
2410 - Statens lånekasse for utdanning	01 - Driftsutgifter	504 057 000	480 847 315
	45 - Større utstysinnekjøp og vedlikehold	49 315 000	43 198 915
	70 - Utdanningsstipend	4 321 539 000	4 450 103 938
	71 - Andre stipend	552 555 000	534 084 868
	72 - Rentestøtte	3 956 616 000	3 842 726 813
	73 - Avskrivninger	1 570 417 000	1 498 216 413
	74 - Tap på utlån	280 500 000	279 803 880
	90 - Økt lån på rentegjeld	44 775 289 000	44 911 606 604
Sum utgiftsført		56 010 288 000	56 040 588 746
5310 - Statens lånekasse for utdanning	03 - Diverse inntekter	0	404 000
	04 - Refusjon av ODA-godkjente utgifter	1 808 000	1 807 721
	29 - Termingebyr	1 700 000	1 565 363
	89 - Purregebyr	120 114 000	120 294 934
	90 - Redusert lån og rentegjeld	15 091 039 000	15 005 018 102
	93 - Omgjøring av studielån til stipend	8 470 977 000	8 561 501 443
5617 - Renter fra Statens lånekasse for utdanning	80 - Renter	14 760 290 000	14 631 592 508
5309 - Tilfeldige inntekter	29 - Ymse inntekter	0	32 692
5700 - Inntekter til Folketrygden	72 - Arbeidsgiveravgift til Folketrygden	0	40 596 993
Sum inntektsført		38 445 928 000	38 362 813 755
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet			17 677 774 991

4 Referanser

Caspersen, J., Hovdhaugen, E., & Karlsen, H. (2012). *Ulikhet i høyere utdanning. En litteraturgjennomgang for perioden 2002-2012*. Hentet fra NIFU: <https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/handle/11250/280909>

Fikseanet, T., & Hoff Andersen, S. (2023, 11 29). Grunnbeløpet er slutten på den evige diskusjonen om studiestøtte. *Khrono*. Hentet fra <https://www.khrono.no/grunnbelopet-er-slutten-pa-den-evige-diskusjonen-om-studiestotte/829118>

Finansdepartementet. (2015). *Prop. 122 S (2015-2016)*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/contentassets/03be56dc813846fba4aef590170eb3ea/no/pdfs/prp201520160122000dddpdfs.pdf>

Finansdepartementet. (2020). *Meld. St. 14 (2020-2021) Perspektivmeldingen 2021*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/contentassets/91bdfca9231d45408e8107a703fee790/no/pdfs/stm202020210014000dddpdfs.pdf>

Forskningsstiftelsen SIFO. (2024). *Referansebudsjett 2023*. Hentet fra OsloMet: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3068418/Referansebudsjett%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kompetanseutvalget. (2023). *Fremtidige kompetansebehov: Utfordringer for grønn omstilling i arbeidslivet*. Hentet fra Kompetanseutvalget: <https://kompetansebehovsutvalget.no/wp-content/uploads/2023/09/KBU-temarapport-2023.pdf>

Kunnskapsdepartementet. (2007). *St.meld. nr. 7 (2007-2008) Statusrapport for Kvalitetsreformen i høgre utdanning*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Stmeld-nr-7-2007-2008-/id492556/?ch=8>

Kunnskapsdepartementet. (2019). *Prop. 1 S (2019-2020)*. Hentet fra Regjeringen: https://www.regjeringen.no/contentassets/c9cdea46cdcb4279823e1587dd7fcfe0/nn-no/pdfs/prp201920200001_kdddpdfs.pdf

Kunnskapsdepartementet. (2022). *Prop. 1 S (2022-2023)*. Hentet fra Regjeringen: https://www.regjeringen.no/contentassets/62fe2b114a934b3d967626e87e4a8c7b/nn-no/pdfs/prp202220230001_kdddpdfs.pdf

Kunnskapsdepartementet. (2023). *Prop. 1 S (2023-2024)*. Hentet fra Regjeringen: https://www.regjeringen.no/contentassets/e506b368e0ff4721b7a335b35acd872b/nn-no/pdfs/prp202320240001_kdddpdfs.pdf

- Lovdata. (2023, April 15). *Forskrift om utdanningstøtte*. Hentet fra Webområde for Lovdata: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2020-04-15-798>
- Lånekassen. (2023). *Årsrapport for Lånekassen 2022*. Hentet fra Lånekassen: <https://lanekassen.no/nb-NO/presse-og-samfunnskontakt/om-lanekassen/arsrapporter/>
- Lånekassen. (2024). *Om Lånekassen*. Hentet fra Webområde for Lånekassen: <https://lanekassen.no/nb-NO/presse-og-samfunnskontakt/om-lanekassen/>
- Lånekassen. (2024). *Slik fungerer omgjøring*. Hentet fra <https://lanekassen.no/nb-NO/regelverk/tildeling/del3-kapittel12/slik-fungerer-omgjoring/>
- Norsk studentorganisasjon. (2023). *Studentøkonomi*. Hentet fra Norsk studentorganisasjon: <https://student.no/studentpolitikk/studentvelferd/studentokonomi>
- Oslo kommune. (u.d.). *Statistikkbanken*. Hentet fra Oslo kommune: <https://statistikkbanken.oslo.kommune.no/>
- Statistisk sentralbyrå. (2002, November 21). *Folke- og boligtellingen, studenters bosted og boforhold (opphørt), 2001*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/fobstud/>
- Statistisk sentralbyrå. (2013, Februar 11). *Nye leieboere i KPIs husleieindekser*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/nye-leieboere-i-kpis-husleieindekser>
- Statistisk sentralbyrå. (2017, August 21). *For mye betalt arbeid går på bekostning av studietiden*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/for-mye-betalt-arbeid-gar-pa-bekostning-av-studietiden>
- Statistisk sentralbyrå. (2017, Juni 27). *Foreldrenes utdanningsnivå har mye å si*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/foreldrenes-utdanningsniva-har-mye-a-si>
- Statistisk sentralbyrå. (2021, September 24). *Jobbinntekter står for en økende andel av studenters inntekter*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/utdanning/hoyere-utdanning/artikler/jobbinntekter-star-for-en-okende-andel-av-studenters-inntekter>
- Statistisk sentralbyrå. (2022, Desember 1). *Lang utdanning gir ikke nødvendigvis høyere inntekt gjennom livet*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/lang-utdanning-gir-ikke-nodvendigvis-hoyere-inntekt-gjennom-livet>
- Statistisk sentralbyrå. (2022, September 21). *Slik henger utdanning sammen med foreldrenes utdanningsnivå*. Hentet fra <https://www.ssb.no/utdanning/utdanningsniva/artikler/slik-henger-utdanning-sammen-med-foreldrenes-utdanningsniva>

Statistisk sentralbyrå. (2023, Desember 22). 09895:

Leiemarkedsundersøkelsen. Gjennomsnittlig månedlig leie og årlig leie per kvm, etter prissone og antall rom (kr) 2012 - 2023. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/statbank/table/09895>

Store norske leksikon. (2023, Januar 22). *Grunnbeløpet*. Hentet fra Store norske leksikon (2005-2007): <https://snl.no/grunnbel%C3%B8pet>

Tekna student. (2023). *Studentundersøkelsen 2023*. Hentet fra Tekna: <https://www.tekna.no/globalassets/filer/media/studentundersokelsen-2023.pdf>

